

**Stockholms
stad**

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning
Herrängen/Älvsjöskogens förskolor

Tjänsteutlåtande
Dnr: HÅ 2022/765

2023-02-01

Handläggare
Catherine Flodén
Telefon:08-508 21 960

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2023-03-23

Verksamhetsberättelse 2022

Herrängen/Älvsjöskogens förskolor

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning
Herrängen/Älvsjöskogens förskolor
Rektor: Catherine Flodén

start.stockholm

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	3
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	12
KF:s inriktningsmål: 1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla	12
KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige.....	12
KF:s inriktningsmål: 2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt	25
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring.....	25
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	30
KF:s inriktningsmål: 3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden	32
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser.....	32
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.....	34
Uppföljning av ekonomi	38
Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget.....	38
Investeringar	38
Medel för lokaländamål.....	38
Övrigt.....	38
Systematiskt kvalitetsarbete.....	38
Övrigt	38

Bilagor

Bilaga 1: Atgarder VoR (5)

Sammanfattande analys

Verksamhetsidé

Varje barns förmåga och erfarenhet, lust och vilja att leka och lära är utgångspunkten för all verksamhet för barn inom Stockholms stad. Förskolan stimulerar barnens utveckling och lärande inom bland annat kultur, matematik, skapande, språk, naturvetenskap, miljö, lek och jämställdhet.

Förskolan är starten på det livslånga lärandet. Där tar barnet de första stegen mot att bli en egen, alltmer självständig individ med egna intressen och förmågor. Förskolans utbildning är rolig, trygg och lärorik för varje barn. Förskolan erbjuder en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran, lek och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen främjas barnens utveckling till medkännande människor och sociala individer. Det lärande som sker i den spontana och lustfyllda leken, där barnen med hela sin personlighet utforskar sin omvärld, tas tillvara i alla delar av förskolans verksamhet.

Som en del av demokratiuppdraget arbetar förskolan aktivt med att skapa förutsättningar för alla barn att få utveckla sitt språk, oavsett kön och bakgrund.

Vår Vision

VÄLKOMNANDE förskolor där alla barn och pedagoger trivs och vill stanna.

Vår utgångspunkt är MÖTET med nyfikenhet på och respekt för varandra.

Vi har HÖGA FÖRVÄNTNINGAR på varandra.

Alla vill ta ansvar för UTVECKLING och befinna sig i ett lärande.

Samarbete, kreativitet, LUST OCH GLÄDJE flödar.

ESTETIK är närvarande och synligt.

Pedagogiska ställningstagande

Utforskande förhållningsätt

Ett utforskande förhållningsätt innebär för oss i Herrängen- Älvsjöskogens förskolor att barn och pedagoger tillsammans upplever och undersöker i meningsfulla sammanhang. Vårt mål är att alla medarbetare har kunskap om att arbeta projekterande, där barnen erbjuds en mångfald av möjligheter till undersökande under hela dagen. För att kunna bredda och fördjupa de områden och fenomen som barnen undersöker behöver vi förhålla oss nyfikna till barnens utforskande så att barnens hypoteser fångas upp och skapar nya förståelser i en ständigt pågående process. Fakta och fantasi berikar och ger varandra kraft då vi ser på kunskap som något föränderligt och i ständig tillblivelse.

Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation och ett utforskande förhållningsätt där barns hypoteser och teorier står i fokus och är en motor som sätter arbetet i rörelse. Dokumentationen är ett underlag för gemensam reflektion som möjliggör för barn och pedagoger att uppmärksamma olika förståelser och teorier av de läroprocesser som pågår. Dokumentation blir till underlag

för reflektion, analys och uppföljning. Den ges ett värde genom att granskas, tolkas och bearbetas i demokratiska former tillsammans med barnen och på reflektionsmöten. Det är barnens lärprocesser som dokumenteras, både enskilt och i grupp.

Lär miljöer

Miljöerna inne och ute utformas till estetiska platser som uppmuntrar till möten och samarbete mellan barnen, mellan barn - pedagoger men också mellan barn - material. De pedagogiska miljöerna och materialet ska präglas av många erbjudanden och möjligheter som berikar och lockar till utforskande. Våra miljöer ska präglas av barnens delaktighet och inflytande och utifrån detta blir tillgängligheten viktig. Miljön och materialet behöver även vara tydligt organiserat, presenterat och introducerat. Barnen ska kunna bli självständiga och känna sig kompetenta i förskolans rum.

Verksamhetsbeskrivning

I enheten har sex förskolor ingått under 2022. Förskolorna Älvskogen, Lillskogen, Matrisen, Rödkulla, Långsjö och Vågavilja. I enheten är cirka 363 barn inskrivna fördelat på 21 grupper/ förskoleavdelningar. Alla våra förskolor är organiserade i yngre- respektive äldre barns-grupper.

Förskolan Älvskogen ligger på Långsjövägen 33 och är en femavdelningsförskola som tagit emot cirka 90 barn. Här har 5 förskollärare, 13 barnskötare och en kock arbetat.

Förskolan Lillskogen ligger på Karlslundsvägen 10 och är en förskola med fyra mindre grupper som enligt planeringen skulle ha tagit emot cirka 49 barn. Från och med januari 2022 evakuerades förskolan till lokaler på Juvelerarvägen 18 i cirka åtta månader. Under evakueringen anpassades barnantalet till de nya lokalmässiga förutsättningarna och vi hade cirka 44 barn inskrivna. Då arbetade 2 förskollärare, 7-8 barnskötare och ett ekonomibiträde. Verksamheten öppnade åter i sina ordinarie, delvis renoverade lokaler i mitten av augusti. Även under höstterminen har förskolan haft ca 5 barn färre än beräknat, men då på grund av barnbrist. Personaltätheten korrigerades utifrån faktiskt barnantal i båda fallen.

Förskolan Matrisen ligger på Långsjövägen 14 och är en förskola med fyra mindre grupper som tagit emot cirka 46 barn. Här har 3 förskollärare, 6 barnskötare och en kock arbetat.

Förskolan Rödkulla ligger på Långängsvägen 56 och är en fyraavdelnings förskola som tagit emot cirka 70-72 barn. Här har 5 förskollärare, 9 barnskötare och en kock arbetat.

Förskolan Vågavilja ligger på Gårdstigen 1 och är en fyraavdelnings förskola som tagit emot cirka 70-72 barn. Här har 4 förskollärare, 9 barnskötare och en kock arbetat.

Förskolan Långsjö ligger på Gårdstigen 19 och är en tvåavdelnings förskola som tar emot cirka 35-36 barn. Här har 2 förskollärare, 6 barnskötare och en kock arbetat. Under höstterminen har förskolan haft ca 5 barn färre än beräknat på grund av barnbrist. Personaltätheten korrigerades utifrån faktiskt barnantal.

Från och med januari 2023 tillkommer förskolan Snöripan till enheten med sina tre avdelningar.

Förskolorna ligger i Herrängen och Långsjö som är en del av Älvsjös södra del, ett område med i huvudsak enfamiljshus. Alla förskolorna ligger i fristående byggnader med egna stora fina gårdar och har närhet till skog och parker. Området har goda kommunikationsmöjligheter till Älvsjö.

Fem av enhetens förskolor ägs av SISAB en av förskolorna hyr vi av en privat aktör.

Enhetens ledningsstruktur och organisation

Rektor: har det övergripande ansvaret för förskolorna och för verksamhetens alla delar i enhetens samtliga förskolor. Planerar, leder och utvecklar verksamheten tillsammans med ledningsgruppen och medarbetarna. Leder och sammankallar ledningsgruppen.

Biträdande rektor: i enheten arbetar två biträdande rektorer. De ingår i enhetens ledningsgrupp och har en nyckelfunktion i arbetet med enhetens systematiska kvalitetsarbete, arbetsmiljöfrågor, personalärenden mm. De ansvarar för att utveckla den pedagogiska verksamheten och handleder personal. Ansvaret innebär även att ha fokus på uppföljning och resultat så att alla delar i verksamheten ges möjlighet att leva upp till styrdokumentet inom förskolan. En av de biträdande rektorerna gick i pension 1 juli. Under rekryteringsperioden aug-dec har enheten haft en vikarierande biträdande rektor på 50%.

Administratör: i enheten arbetar en administratör. Administratören ingår i enhetens ledningsgrupp. Bistår rektor och biträdande rektorer i att driva, utveckla och följa upp det dagliga operativa arbetet kring: personaladministration, vikariehantering, schemaläggning, avtal och inköp, IT-frågor, lokal- och ekonomifrågor.

Förskollärare: Alla arbetslag har en förskollärare som ansvarar för det pedagogiska innehållet i undervisningen.

Samordnare: På varje förskola finns en till två personer som organiserar dagen/veckan i samråd med enhetens administratör. Samordnaren fungerar som en länk mellan förskolan och ledningen,

Utvecklingsledare: under hösten utvecklades en ny funktion som stöd till förskolorna i det pedagogiska arbetet på prov. Tre förskollärare har ett utökat uppdrag att stötta pedagogerna i det systematiska kvalitetsarbetet. De har två förskolor var kopplat till sig. Försöket har fallit mycket väl ut och utvecklingsledarfunktionen kommer även fortsättningsvis att finnas kvar i organisationen. Deras uppdrag är under utveckling.

Ledningsgruppsmöten: en gång i veckan träffas enhetens ledningsgrupp och arbetar med löpande frågor som berör personal, barn, ekonomi, vårdnadshavare, lokaler, årshjul/arbetsmiljö, verksamhetsåret, utvecklingsfrågor mm.

Lokal ledningsgrupp: varje arbetslag har en förskollärare som träffas en gång i veckan förskolevis. En representant från enhetens ledningsgrupp deltar i möjligaste mån. Gruppen har till uppgift att se till frågor som rör den enskilda förskolan pedagogiskt och organisatoriskt så att allt fungerar väl.

Lärarforum: ett forum för enhetens förskollärare som träffas en gång i månaden. Fokus ligger på utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet och frågor som skapar hög

likvärdighet mellan enhetens förskolor, i våra lärmiljöer, utvecklingsområden och i undervisningen.

Arbetsplats träff, APT: En gång i månaden, förskolevis utifrån en fastställd dagordning innehållande frågor och dialog kring information, arbetsmiljö och verksamhetsutveckling.

Samarbetspartners: vi samarbetar med stadsdelens resursenhet kring barn med särskilda rättigheter, HR och företagshälsovården i personal och arbetsmiljöfrågor, ekonomiavdelningen i ekonomifrågor och utvecklingsenheten i utvecklings och kvalitetsfrågor. Vid behov samarbetar vi även med Habiliteringen, autismcenter och socialförvaltningen.

Styrdokument

Skollagen

Läroplan för förskolan 2018

Enhetens verksamhetsplan

FN:s barnkonvention

Kvalitetsutveckling

Utifrån Kommunfullmäktiges (KF) inriktningsmål formulerar Hägersten-Älvsjös stadsdelsnämnd sina nämndmål. Uppdraget till enhetens medarbetare formuleras i enhetens verksamhetsplan. Nämndmålen bryts ner till enhetsmål på enhetsnivå. I år har alla förskoleverksamheter haft två gemensamma enhetsmål.

I enheten har arbetet fortsatt med att skapa och vidareutveckla en verksamhet som systematiskt och kontinuerligt planerats, genomförts, följts upp och utvärderats, för att skapa utveckling och säkerställa kvalitén.

Till grund för enhetens systematiska kvalitetsarbete har vi haft enhetens verksamhetsår och ett arbetsmiljöårshjul. Dessa dokument beskriver när enhetens verksamhetsplan och tertialrapporter ska skrivas och när medarbetarsamtal och lönesamtal ska ske. Verksamhetsåret beskriver även arbetslagens arbete med verksamheten, såsom utvecklingssamtal, föräldramöten och när arbetslagens framtagande av projektplaner ska ske.

Planering, uppföljning och utvärdering av verksamheten: Detta arbete sker till stor del i skolplattformens planerings- och bedömningsdel. Vi valde detta år att lägga vårens båda utvecklingsdagar i slutet på terminen för att ha ordentligt med tid för att både summera det gångna läsåret och i god tid inför höstterminens start skriva den inledande planeringen för undersökningsperioden. Den goda framförhållningen skapade en bra start på höstterminen för pedagoger och barn. Pedagogerna har värderat sin undervisning och utbildning utifrån målen i verksamhetsplanen, projektplaneringarna, projektberättelsen, förskoleundersökningen och kvalitetsindikatorn. De olika utvärderingsdelarna har analyserats och utifrån den samlade analysen har förslag och beslut om kommande läsårs övergripande projektinnehåll. Inför den här höstterminens bestämde vi att arbeta med huvudfokus på "sagor, lek och berättande" samt

även att koppla detta arbetet till "hållbar framtid" med utgångspunkt i social hållbarhet, barnkonventionen och demokratifrågor. I år träffade rektor och biträdande rektorer arbetslagen för ett dialogmöte med fokus på avdelningens processer och resultat från föregående läsår på höstens första utvecklingsdag i augusti. Till grund för samtalet låg arbetslagets olika utvärderingar och analyser. En fullständig utvärdering och analys för hela enheten sammanställdes i tertialrapport 2,

Nätverk: under 2022 har vi haft tre parallella nätverk igång. En av våra förskollärare tillika specialpedagog ledde under vårterminen kompetensutveckling inom specialpedagogik. Under hösten togs det ansvaret över av biträdande rektor. Vi är mycket nöjda med materialet vi använder som är framtaget av specialpedagogiska skolmyndigheten och skolverket. En av de biträdande rektorerna som gått Skolverkets utbildning till Språk, läs och skrivutvecklare samt handledarutbildning för läslýftet, leder två språknätverk som löpt på under både våren och hösten. Här har vi använt oss av Skolverkets material "Läslýftet för förskolan" samt Johan Theodorssons uppskattade material "Drama, lek och muntligt berättande".

Special pedagogik för lärande: Pedagogerna har arbetat i nätverksform med att utveckla ett mer specialpedagogiskt förhållningssätt och arbetssätt och utifrån olika övningar har de även provat sig fram i barngruppen och har sedan återknutit, reflekterat och kopplat ihop sin praktik med det teoretiska materialet. Att arbeta utifrån ett specialpedagogiskt förhållningssätt gynnar oftast hela barngruppen och kan verka inkluderande för de barn som på ett eller annat sätt har svårt att förhålla sig till allt som sker på förskolan. Tre nätverksgrupper träffas tillsammans med handledaren ca en gång i månaden under våren. Under hösten har ett nätverk med lite fler deltagare varit igång.

Språkutvecklande arbetssätt: I vårt språknätverk har vi inledningsvis fokuserat på utveckling av läs och skrivmiljöer som en grund till högläsningssatsningen samt på språksamtal och såväl första- som andraspråksutveckling för de flerspråkiga barnen. Under hösten har nätverket framförallt fokuserat på drama, lek och muntligt berättande. Innehållet i nätverket har anpassats både efter stadsdelens fortsatta språksatsning och efter våra pedagogers och barns behov utifrån vårt projektfokus med utgångspunkt i "sagor och berättande".

Arbetsmiljöforum: under hösten startades ett forum för arbetsmiljöfrågor. Här har frågor som förbättrad arbetsmiljö för barnskötare och förskollärare, frågor från skyddsronde och frågor kring innehåll och upplägg av APT tagits upp och bearbetats. Enhetens skyddsombud och representanter från varje förskola deltar tillsammans med representanter från ledningen.

APT och utvecklingsdagar: På den pedagogiska gemensamma tiden under våren fokuserade vi framförallt på vår verksamhetsplan, arbetet med samtalsmallar för individuella utvecklingssamtal med barnens vårdnadshavare i PoB:en, aktiva åtgärder och plan mot kränkande behandling samt utvärdering och analys av arbetet i slutet av terminen genom arbete med WKI och projektberättelser samt utvärdering av våra VP-mål mm. Vi har även avsatt tid för att skriva våra övergripande planeringar: fördjupningsplaneringen i januari samt planering för undersökningsperioden i juni. Under höstterminen fokuserade vi framförallt på fortbildningen kring Guidad lek på vår APT-tid. Utvecklingsdagen i augusti ägnades till stor del åt pedagogiska miljöer, på utvecklingsdagen i september hade vi fokus på att skriva den

planeringen för projektperiodens första del samt att pedagogerna planerade och iscensatte en överraskning till barnen som uppstart på projektperioden. Vi har även hunnit med utbildningar i både brandskydd och HLR under hösten för alla pedagoger: Detta har dels skett som en fortbildning på kvällstid och dels på en fm under en utvecklingsdag.

Förskolesummit:

De flesta av våra förskollärare deltog i förskolesummits heldag i juni samt uppmuntrades att delta i höstens olika delmoment. Där var deltagandet mer varierat. Så gott som alla barnskötare deltog under den halvan av dagen som fokuserade på språkutvecklande arbetssätt. Föreläsningarna fanns bara tillgängliga under en veckas tid vilket vid flera tillfällen gjorde det svårt för oss att nyttja innehållet fullt ut. Särskilt värdefulla blev dock Ann Philgrens föreläsningar samt föreläsningen om flerstämmig undervisning. Tyvärr har vi inte haft möjlighet att följa upp innehållet i summit på ett optimalt sätt men våra utvecklingsledare har haft givande diskussioner kopplat till innehållet och det finns flera delar som dem och ledningen kommer att ta med oss framåt, till exempel Ann Philgrens så kallade ”baklängesplanering”.

Enhetens utvecklingsområden 2022

Likvärdiga förskolor: Herrängen -Älvsjöskogensförskolor bildades i april 2019 då förskolor från två enheter sammanfördes. Under 2022 har enheten fortsatt arbetet med att skapa en så likvärdig utbildning som möjligt. Det har skett genom ett gemensamt fokus på utvecklandet av våra pedagogiska miljöer på de olika förskolorna. Det erfarenhetsutbyte och kollegiala lärande som skett i våra nätverk spelar också en viktig roll i arbetet mot ett gemensamt "vi" i enheten. Utvecklingsledarnas arbete under höstterminen har också bidragit på ett mycket positivt sätt.

Vi skapar också likvärdighet genom fortsatt arbete med att skapa gemensamma strukturer, dokument, ställningstaganden, rutiner och riktlinjer mm. En organisation och ansvarsfördelning som blivit alltmer tydlig och förankrad. Enhetens organisation och strukturer stödjer medarbetarna och skapar allt bättre förutsättningar för dem att nå våra mål.

Enhetens ledningsgrupp har under hela året analyserat och arbetat med att utveckla ledningsorganisationen. Det här året har de två biträdande rektorerna arbetat operativt med några förskolor var. Vi har ställt oss frågan: Skulle en annan fördelning i ledningen, där vi delar upp det pedagogiska arbetet och det organisatoriska arbetet, gynna vår utveckling mot likvärdiga förskolor och högre kvalitet? Från och med vårterminen 2023 börjar en ny biträdande rektor i enheten, i samband med det kommer en ny organisation kring med tydligare fördelning av arbetsuppgifter för biträdande rektorer i enheten att skapas.

Förskollärarna och barnskötarna har schemalagd gemensam reflektionstid i arbetslagen under arbetstid varje vecka som syftar till att följa upp, planera och utveckla den dagliga undervisningen. Reflektionsunderlagen är ett stöd i processen.

Förskollärarna har enskild pedagogisk utvecklingstid inlagd i sin superstruktur/schema. Den ingår även i vårt gemensamma lärarforum en gång i månaden. Fokus under både pedagogisk

utvecklingstid och lärarforum ligger på det systematiska kvalitetsarbetet och frågor som skapar hög likvärdighet mellan enhetens förskolor, i våra lärmiljöer, utvecklingsområden och i undervisningen. Vissa förskolor/arbetslag har dock haft svårt att kunna genomföra den individuella tiden fullt ut, vilket är något vi måste komma tillrätta med då den har en avgörande betydelse för undervisningskvaliteten.

Arbetet med Skolplattformens modul "Planering och Bedömning" har varit ett utvecklingsområde som en del i arbetet med att skapa en likvärdighet inom enhetens förskolor de senaste åren. Under 2022 tillförde vi underlag för utvecklingssamtal i PoBen. Barns individuella utveckling och lärande har synliggjorts alltmer via individuella lärloggar som kopplas samman med samtalen. I verktyget skapar arbetslagen även övergripande planering som också innehåller uppföljning och viktig analys. Mallar för att underlätta de mer detaljerade "cirkulära processer" som är så viktiga för att få till systematiken i de pedagogiska processerna nära barnen har tagits fram i samråd med våra förskollärare och prövats under hösten.

I de pedagogiska dokumentationerna/lärloggarna säkerställer pedagogerna att projektet följer upp barnens tankar, idéer och hypoteser, har en "röd tråd" samt en riktning mot uppsatta mål i projektplaneringen. Innehållet i lärloggarna synliggör ganska ingående barnens utforskande och tankar i de olika aktiviteterna. Dessa lärloggar ligger sedan till grund för pedagogernas och barnens reflektion kring kommande planering av undervisningen. de blir på så vis en viktig "motor" som för projektprocessen framåt. Det är meningen att biträdande rektor läser, återkopplar och stödjer arbetslagen tillsammans med utvecklingsledarna i deras projektprocesser och systematiska kvalitetsarbete. Tiden har inte alltid räckt till här men vi har goda förhoppningar att vårterminens organisation ska ge bättre förutsättningar för detta viktiga arbete. I slutet på varje termin skrivs en projektberättelse. Arbetet med att utveckla pedagogernas kunskaper och användande av Planerings- och bedömningsverktyget, PoBen, har intensifierats under hösten. Vi har, tillsammans med Anna Nilsson, utvecklat systematiken med mål att samla allt pedagogiskt material på ett ställe, i PoBen: både planeringar o uppföljningar av enskilda undervisningstillfällen, summering och planering av veckan och av månaden. Detta arbete är under utveckling och revideras och utvecklas nu under januari 2023 av ledningen och utvecklingsledarna.

Uppföljning och fördjupning av högläsningssatsningen hösten 2021 i samarbete med Agneta Edwards: Detta har i någon mån skett i våra språknätverk under vårterminen, men det är viktigt för oss att hålla i våra tidigare satsningar som till exempel högläsningen och språksamtalen så att dessa även fortsättningsvis finns med och gör skillnad för barnen.

Vidareutveckling av stadsdelens språksatsning från 2021: Vi har framförallt arbetat med att utveckla våra språkliga lärmiljöer ytterligare för både läs och skriv. Pengar från språksatsningen har blivit en värdefull hjälp i det arbetet. Kopplat till sagor och berättande har även en satsning gjorts i våra bygg och konstruktionsmiljöer, där vi köpt in gedigna träklossar och figurer för att främja det lekfulla berättandet i dessa pedagogiska miljöer. Ett arbete som vi vill fördjupa och utveckla ytterligare.

Vårt projekterande arbete genomsyras av sagor och berättande på många olika sätt, både analogt och digitalt. Många av våra pedagoger har tagit del av Mediotekets kurser kopplat till

digitalitet och berättande och där förkovrat sig i arbete med Green Screen, Imovie och BookCreator. Vi ser tydliga spår av det i avdelningarnas projekt.

Vi har nosat på arbetet med flerspråkighet och interkulturellt förhållningssätt samt påbörjat arbetet med språksamtal, vilket blivit en ögonöppnare för flera pedagoger. Vi har snuddat vid vårt mål "Barn som fått förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglad av mångfald samt intresse för det lokala kulturlivet" men här finns mycket kvar att fördjupa till ett senare tillfälle.

Implementering av stadsdelens strategier för likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer: För att skapa sammanhängande lärprocesser för våra pedagoger valde vi att fokusera på läs- och skrivmiljöer kopplat till språksatsningen. Då vi tänkte att vi i förlängningen av den bland annat skulle arbeta vidare med "berättande" på olika sätt låg det nära till hands att fokusera vidare på berättande kopplat till "Bygg och konstruktion" och "Guidad lek samt "Drama, lek och muntligt berättande"".

Dessutom har vi med hjälp av investeringsmedel valt att satsa på basmöbler för en förskola i taget då dessa på många håll är mycket slitna. Först ut i 2022 blev förskolan Vågavilja som precis innan årsskiftet fick en stor leverans av stolar, bord, hyllor mm. Det har blivit ett väldigt fint "lyft" för den förskolans pedagogiska miljö. Eftersom fler av våra förskolor är väldigt slitna och eftersatta rörande underhåll och ytskikt samt standard på basmöbler har vi valt att gul-markera målet: "Varje barn i Herrängen Älvsjöskogens förskolor möts av lärmiljöer där organisation/struktur, material och pedagogernas förhållningssätt återspeglar läroplanens intensioner".

Barn med särskilda rättigheter: Ett viktigt förebyggande arbete sker via vårt specialpedagogiska nätverk. Flera av arbetslagen får handledning av stadsdelens resursenhet eller från autismcentrum, logopederna knutna till barnen med flera. Enhetens biträdande rektorer har också i viss mån gett stöd till avdelningar eller enskilda pedagoger. Enskilda barn får i vissa fall stöd i form av ekonomiskt tillägsbelopp vilket framförallt används för att utöka antalet personaltimmar som fungerar stödjande på olika sätt för dessa barn.

Satsningar för enskilda pedagoger:

- Två av enhetens barnskötare studerar till förskollärare på betald arbetstid.
- En av enhetens medarbetare studerar till barnskötare på heltid. klar i maj 2022
- En av enhetens förskollärare läser på mastersprogrammet. Klar i maj 2022.
- En av enhetens barnskötare har deltagit under uppföljande dagar efter den 7,5 poängsspråkutbildning hos tidigare deltagit i (En del av stadsdelens tidigare språksatsning)
- En pedagog har gått en 7,5 poängsutbildning om pedagogiska miljöer via högskolan
- En pedagog har gått VFU-handledarutbildningen.
- Tre pedagoger o bitr. rektor gick resursenhetens utbildning i svåra samtal i juni
- Åtta av enhetens pedagoger har deltagit i stadsdelens tvådagars flerspråkighetsutbildning
- Cirka 24 pedagoger har deltagit i Mediotekets kurser i Green Screen, Imovie och

BookCreator

- Våra båda skyddsombud, ett från LF och ett från Kommunal gick en tredagars arbetsmiljöutbildning tillsammans med rektor och bitr. rektor i höstas.

Samverkan med vårdnadshavare

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för att barnen ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt så har ett nära och förtroendefullt samarbete med barnens vårdnadshavare en stor betydelse. Vi har under året värnat lite extra om detta samarbete då den långa perioden med pandemi satt en del käppar i hjulet, så nu har vi haft lite att ta igen. Vårdnadshavarna har under hösten åter fått komma in i förskolans pedagogiska miljöer och vi har successivt genomfört fler och fler fysiska mötet (istället för digitala), vilket för många varit efterlängtat. Flera av förskolorna har kommit igång med fysiska förskoleråd igen. Här har möjlighet för delaktighet skapats både kopplat till utvärdering och uppföljning samt planering framåt.

Vårdnadshavarnas delaktighet i verksamhetsutvecklingen har annars framförallt skett genom:

- Den dagliga kommunikationen. Hos oss arbetar många värdegrundade pedagoger som värdesätter och engagerar sig för att skapa goda relationer och en öppen dialog med våra vårdnadshavare. De enstaka gånger vi får till oss synpunkter följer vi upp dem noga.
- I Skolplattformen har vi kommunicerat ut information genom lärloggar, planeringar och via startsidan, men vi har fortfarande svårigheter med att få många vårdnadshavare att ta del av innehållet.
- Förskoleundersökningen (som i och för sig genomfördes under pågående pandemi i början av året), har vi följt upp via skriftlig återkoppling innan sommaren samt genom dialog på höstens föräldramöten.
- Introduktionen (inskolning) av nya familjer sker kontinuerligt, där vårdnadshavare har erbjudits uppföljningssamtal och språksamtal om det finns flera språk i hemmet. Alla avdelningar har inte kommit igång med språksamtal men de som återstår ska genomföras i samband med utvecklingssamtalen under VT -23.
- Föräldramöte, ett möte för vårdnadshavare som erbjuds 1 ggr per år under höstterminen – Dessa har innehållit information och dialog om utbildningen och undervisningen, vårdnadshavare har fått möjlighet att föra fram förslag och synpunkter. Våra föräldramöten har med något undantag varit fysiska. Utvecklingsledarna tog i höstas fram en gemensam power-point som grund till den avdelningsvisa planeringen av mötena. Detta upplevdes mycket positivt och skapade både likvärdighet och kvalitet.
- Utvecklingssamtal 1 ggr per år – med dialog om barnets trivsel, utveckling och lärande. Dessa genomfördes på de flesta avdelningarna i skolplattformens samtalsmallar där pedagogerna även kunde skapa kopplingar till barnens individuella lärloggar. Några avdelningar hade svårigheter med tekniken och tiden under pandemin och dem kommer vi ge extra stöd nu inför de samtal som väntar under vårterminen.

Medarbetarnas delaktighet

Inför 2023 års skrivning av verksamhetsplan arbetar enhetens utvecklingsledare tillsammans med ledningen för att ta fram enhetsmål, förväntade resultat och arbetssätt med utgångspunkt från nämndmålen. Därefter kommer enhetens förskollärare tillsammans med utvecklingsledarna och ledning att ha en dialog om det framtagna förslaget. Förskollärarna har i sin tur möjlighet till dialog om VP:t med kollegorna på sin avdelning innan VP:t slutligen spikas. På APT i februari kommer VP:t presenteras i sin helhet för samtliga medarbetare.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål: 1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2021	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	35,3 %	3,5 %	30 %	37,3 %	33 %	33 %	VB 2022
  Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	94 %			94 %	90 %	88 %	2022
  Antal barn per grupp	16,2 barn/avd.			15,8 barn/avd.	16	16	VB 2022
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9 st			5,3 st	4,9	4,9	VB 2022
  Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,7			3,6	3,6	3,6	2022

Nämndmål: Alla barn i förskolan utvecklar sin förståelse för grundläggande demokratiska värden

Beskrivning

Barnkonventionens intentioner präglar utbildningen och arbetet med normer och värden på våra förskolor. Utbildningen skapar likvärdiga möjligheter för barn att uttrycka sina tankar och åsikter för att ha inflytande över sin vardag. Lyhörda, medvetna pedagoger erbjuder en stimulerande lärmiljö som väcker barns nyfikenhet på sin omvärld.

Undervisningen kännetecknas av lek, språk, kommunikation samt hållbar utveckling, där

barnens förmågor tas tillvara i undervisningens utformning. Interkulturellt förhållningssätt präglar utbildningen samt förskollärarnas och barnskötarnas kommunikation med barn och vårdnadshavare.

Förväntat resultat

Utbildning och undervisning utformas utifrån alla barns rättigheter, behov och intressen. Utbildning och undervisning präglas av ett interkulturellt och normkritiskt förhållningssätt. Alla barn utmanas i sin språkutveckling genom en medvetet planerad utbildning och undervisning.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Förvaltningens förskoleavdelning ska utveckla arbetet med minoritetsspråk	2022-01-01	2022-12-31	
✓	Förvaltningens förskoleenheter ska utveckla sina arbetssätt som rör barns rättigheter	2022-01-01	2022-12-31	

Enhetsmål: Gruppen är en tillgång där varje barn har en självklar plats, ges utrymme och blir lyssnat på.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Barn som utvecklat respekt och förståelse för alla människors lika värde och de mänskliga rättigheterna.
- Barn som har förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att ge uttryck för egna uppfattningar.

Analys

Arbetet med det förväntade resultat ovan är både kopplat till arbetet med barnkonventionen och till vår språkutvecklande satsning.

Arbetsätt och analys:

Barnkonventionen:

Tidigare läsår har vi arbetat med ett demokratifokus i vårt projekterande arbete. Då utvecklade vi bland annat barnens delaktighet och inflytande i projektprocesserna, till exempel genom att vi arbetade alltmer reflekterande tillsammans med barnen. Vi ser på flera sätt resultat av det arbetet den här läsåret. Till exempel gör alltfler avdelningar lärloggar tillsammans med barnen: Barnen är med och dokumenterar genom att ta bilder, beskriva och reflektera över innehållet i undervisningen mm.

- Analys: Vi upplever att detta bidrar till att skapa alltfler "cirkulära processer" där det ena länkas till det andra och meningsfulla sammanhang med möjligheter till fördjupningar skapas i allt större utsträckning.

Detta läsår har vi tagit med oss demokratifrågan till vårt språkutvecklande arbete. Det sker

genom att ge alla barn så goda förutsättningar som möjligt för att kunna uttrycka sig (verbalt och estetiskt) och därmed få möjlighet att göra sin röst hörd på olika sätt. Hittills ser vi ett stort fokus på olika språkutvecklande insatser på våra avdelningar. Till exempel syns det i lärloggar och i reflektioner under våra nätverkstillfällen.

- Analys: I alltfler individuella lärloggar ser vi exempel på hur enskilda barns utveckling, lärande och förändrade kunskaper synliggjorts ur ett demokratifokus: Både kopplat till det tidigare utvecklingsområdet utifrån barnkonventionen (som vi också har med oss framåt) och vårt nuvarande huvudfokus kring barns språkliga och estetiska möjligheter att på olika sätt göra sin röst hörd.

Interkulturalitet:

Vi fick inför uppstarten av stadsdelens språksatsning ta del av en föreläsning med Jonas Stier om interkulturellt förhållningsätt. Hösten 2021 föreläste Marianne Wågström för våra pedagoger på en utvecklingsdag med fokus på barnkonventionen och språksamtal. I språknätverket har vi sedan bland annat arbetat vidare med en modul om "Flera språk i barngruppen" vilket gjort att medvetenheten om vårt uppdrag kring att stärka flerspråkiga barns förstaspråk har ökat samt att vi synliggjort olika arbetssätt som stöd i det arbetet. Förutom att Polyglutt har varit och är ett viktigt verktyg där många barn bland annat kan få tillgång till litteratur på sitt förstaspråk, så har vi också lyft olika samverkansmöjligheter med barnens vårdnadshavare. Det har skett genom att lägga en del fokus på att uppmärksamma dem på vikten av att språka mycket med sina barn och läsa för dem på det språk som talas i hemmet samt att även belysa förstaspråkutvecklingens betydelse för barnets möjligheter att läsa sig det svenska språket. Före sommaren tog flera pedagoger del av ytterligare en utbildning i "Svåra samtal" som psykolog Catarina Cederin från resursenheten ledde. Den hade flera syften, varav ett var att stärka pedagogerna i samtal med vårdnadshavare utifrån vikten av att ge barnen rika språkliga erfarenheter på sitt förstaspråk i hemmen.

Allteftersom nya barn med andra förstaspråk än svenska börjat så har flera, men inte alla, pedagoger genomfört språksamtal med deras vårdnadshavare. Dessa samtal används sedan som grund i pedagogernas vidare planering av språkutvecklande insatser.

Via olika språkutvecklande undervisningssituationer har barnen på många sätt fått ta del av erfarenheter av olika språk som kompisar eller pedagoger talar eller att bokstäver kan se väldigt olika ut. Vår upplevelse är att detta varit och är berikande för alla barn, oavsett vilket förstaspråk de talar.

- Analys: Flera avdelningar har under hösten genomfört språksamtal framförallt med flerspråkiga barns familjer, men en del arbete återstår innan satsningen är genomförd fullt ut. Vi fortsätter det arbete och kopplar på resterande språksamtal i samband med att vi genomför utvecklingssamtal med barnens vårdnadshavare under början av våren 2023.

- En utmaning i vår enhet är att få till dessa processer på de förskolor som har väldigt få barn/pedagoger med andra förstaspråk än svenska. Vi tar med oss den frågan i vårt fortsatta arbete.

Vi har strävat efter/strävar efter att barnen kunnat utveckla sin förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att ge uttryck för egna uppfattningar”?

Exempel på metoder och tillfällen som vi använt:

- När vi har möten med barnen
- I samband med projekt, innan vi startar projektet går vi t ex igenom vad vi tidigare gjort och vad vi ska göra idag
- Innan vi börjar läsa våra kapitelböcker
- I leken, barnen kommunicerar med varandra
- Genom att göra olika "mind-maps" tillsammans
- Vi synliggör barnens reflektioner i lärloggar

- Analys: I fler och fler individuella lärloggar synliggörs barnens förmåga till samspel där både lyssnandet på kompiserna och att till exempel kunna uttrycka sig, beskriva och återberätta visar på progression och utveckling av barnets språkande och kommunicerande.

Vi har strävat efter/strävar efter att göra barn delaktiga och har bidragit till att de fått inflytande över sin utbildning och undervisning oavsett könstillhörighet, ålder, religion, sexuell läggning, funktionsnedsättning och etnicitet.

Exempel på metoder och tillfällen som använts:

- Vi har arbetat med olika verktyg som främjar barns delaktighet, bland annat använder vi tydliggörande pedagogik som det specialpedagogiska nätverket har lyft fram.
- På samlingarna och i vardagen har TAKK och bild-stöd används. Visuella bilder/symboler har funnits tillgängliga dagligen och på så sätt skapat förutsättningar för att tillvarata alla barns olika förmågor.
- Vårt projekterande arbetssätt och pedagogernas lyhördhet har möjliggjort delaktighet och inflytande för barnen.
- Det vi och barnen dokumenterat, har hjälpt barnen att minnas och de har fått möjlighet att jämföra sina upplevelser från en gång till en annan. Barnen har varit med och reflekterat över de aktiviteter de varit med om. Med utgångspunkt från detta har vi sedan bestämt hur vi ska arbeta vidare kring barnens frågor. Språket har på så sätt blivit ett viktigt verktyg för demokrati.
- Genom att barnen ofta delats in i mindre gruppkonstellationer har vi gett dem ökat utrymme till att uttrycka sina tankar och åsikter, lyssna och visa förståelse och respekt för varandra.
- Barnens behov, intressen och erfarenheter har legat till grund för hur utbildningen utformats. Vi vuxna har lyssnat in barnens tankar och idéer.
- Var och en av oss som arbetar inom vår enhet har strävat efter att främja aktningen för människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, samt solidaritet mellan människor.

- Analys: Vi upplever att pedagogerna generellt har en mycket hög medvetenhet om dessa frågor och vi tar tillfällen i akt att diskutera dem. Men vi behöver fundera vidare över hur vi ska kunna mät och följa upp detta på ett mer strukturerat sätt.

Vi har strävat/strävar efter att inget barn i våra förskolor ska bli utsatt för diskriminering på

grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder, hos barnet eller någon som barnet har anknytning till, eller för annan kränkande behandling.

Exempel på metoder och tillfällen som vi hittills använt:

- Vi har utvecklat vår arbete med "Aktiva åtgärder och plan mot kränkande behandling". Det startade på APT i mars och fortsatte vidare framåt till maj/juni. Ledningen presenterade ett förslag till utveckling av vårt dokument kring aktiva åtgärder och pedagogerna diskuterade i mindre grupper utifrån frågeställningar kopplade till materialet som sedan sammanställdes. Det färdiga materialet skickades ut i samband med höstterminens start.

Analys: Materialet skapade givande och viktiga diskussioner i grupperna. Det är viktigt att vi ser till att dokumenten hålls levande i vår planering framåt.

Nämndmål: Alla barn i förskolan utvecklas och lär utifrån sina förmågor i lärmiljöer av hög kvalitet

Beskrivning

Utbildningen bedrivs i likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer som uppmuntrar till kommunikation, lek och utforskande. Social, pedagogisk och fysisk miljö är lika viktiga delar som tillsammans skapar goda förutsättningar för barns lärande och utveckling.

Fysisk rörelse och hållbar utveckling är särskilt prioriterade områden. Målet är att främja hälsosamma vanor och rörelseglädje hos barn. Det handlar även om att barn ska få utveckla sin identitet och känna trygghet i den. Barns digitala kompetens utmanas och de digitala resurserna används på ett genomtänkt sätt i undervisningen. Kunskap om digitaliseringens möjligheter och dess utmaningar är vägledande.

Som stöd för att planera och utveckla utbildning och undervisning använder pedagogerna gemensamma strategidokument och ställningstaganden om språk, kultur, fysisk rörelse och måltid samt digitala verktyg.

Förväntat resultat

Alla barn utforskar, leker och kommunicerar i likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer.

Alla barn utmanas genom en medvetet planerad utbildning och undervisning som synliggör sambandet mellan goda matvanor, fysisk aktivitet och hälsa.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förvaltningens förskoleavdelning ska tillsammans med förskoleenheterna fortsätta att utveckla gemensamma strukturer för det systematiska kvalitetsarbetet.	2022-01-01	2022-12-31	
✓ Förvaltningens förskoleavdelning ska tillsammans med förskoleenheterna utveckla sitt strategiska kommunikationsarbete	2022-01-01	2022-12-31	
✓ Förvaltningens förskoleenheter ska med stöd av förvaltningens förskoleavdelning fortsätta att implementera de stadsdelsgemensamma ställningstaganden för digitala verktyg i undervisningen.	2022-01-01	2022-12-31	

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Förvaltningens förskoleenheter ska med stöd av förvaltningens förskoleavdelning fortsätta att implementera den stadsdelsgemensamma rörelsestrategin för fysisk aktivitet och hälsa samt matstrategin.	2022-01-01	2022-12-31	
✓	Förvaltningens förskoleenheter ska med stöd av förvaltningens förskoleavdelning implementera de stadsdelsgemensamma ställningstaganden för en likvärdig och tillgänglig lärmiljö.	2022-01-01	2022-12-31	
✓	Förvaltningens förskoleenheter ska med stöd av förvaltningens förskoleavdelning implementera det stadsdelsgemensamma underlaget för stadens språkprogram.	2022-01-01	2022-12-31	

Enhetsmål: Varje barn i Herrängen-Älvsjöskogens förskolor möts av lärmiljöer där organisation/struktur, material och pedagogernas förhållningssätt återspeglar läroplanens intentioner.

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

- Barn som fått förutsättningar att utveckla sin nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära i likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer.
- Barn som fått förutsättningar att utveckla intresse för berättelser, bilder och texter i olika medier, såväl digitala som andra, samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa.
- Barn som fått förutsättningar att utveckla motorik, koordinations förmåga och kroppsuppfattning samt förståelse för hur viktigt det är att ta hand om sin hälsa och sitt välbefinnande.

Analys

Barn som fått förutsättningar att utveckla sin nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära i likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer.

Vi har under året strävat efter att skapa likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer av hög kvalitet

En god grund via ett specialpedagogiskt förhållningssätt: I arbetet med våra pedagogiska miljöer har vi lagt stort fokus på att lägga en god grund och vi har strävat efter att arbeta inkluderande genom att implementera ett specialpedagogiskt förhållningssätt vilket vi också fortsätter med under det här andra läsåret.

- **Analys** och utvecklande arbetssätt: Trygghet och god omsorg är en förutsättning för utveckling och lärande. För att främja likvärdighet och hög kvalitet har vi fortsatt det gemensamma arbetet från förra året med att lägga "en bra grund".

Vi har även lyft fram leken som en viktig och grundläggande del i våra förskolors verksamhet. Även detta en förlängning av förra årets satsning. Men att utveckla leken har också varit en fortsatt satsning, via de båda satsningarna på "Guidad lek" och "Drama, lek och muntligt berättande".

- **Förhållningssätt och bemötande:** Att vi arbetat utifrån ett specialpedagogiskt förhållningssätt har gynnat hela barngruppen och har verkat inkluderande för de barn som på ett eller annat sätt har svårt att förhålla sig till allt som sker på förskolan.

- **Kompetensutvecklingsåtgärder:** Vi behöver sprida arbetssättet ytterligare inom enhet vilket vi gör genom att hålla kvar det specialpedagogiska nätverket och arbeta med materialet även detta läsår. De texter vi hittills läst har verkligen berikat oss och främjat ett mer specialpedagogiskt förhållningssätt och arbetssätt. Teorierna har varvats med praktiska övningar och reflektioner. Tillsammans har vi skapat ett kollegialt och kollaborativt lärande.

För några av våra barn i behov av särskilt stöd som är hjälpta av tecken som stöd, har vi stärkt deras pedagogers kompetens via fortbildning i tecken som alternativ kommunikation: TAKK..

Widgit online med bildstödsmaterial mm har vi tillgång till via stadsdelens språksatsning och några pedagoger har varit på föreläsning/information om hur det verktyget fungerar. Vi behöver hitta former för att sprida kunskapen bland fler pedagoger.

Flera pedagoger har tagit del av fortbildning i tecken som alternativ kommunikation: TAKK även under höstterminen då vi har sett ett stort behov av det i flera barngrupper.

- **Jämställdhetsanalys:** Vi upplever att arbetet med ett specialpedagogiskt förhållningssätt blir mer och mer väl genomtyckt i gruppernas dagliga arbete där varje barn (oavsett funktionsvariation och kön eller andra likheter/olikheter) får möjlighet att delta utifrån sina förutsättningar och bli respekterad för den man är.

Vi lägger stor vikt att alla barn får utveckla sin förmåga att uttrycka sig (oavsett funktionsvariation och kön eller andra likheter/olikheter) och att de får så lika talutrymme som möjligt, liksom att vi aktivt strävar efter och tränar på att lyssna på varandra. Vi använder oss av hjälpmedel anpassade till de enskilda barnens behov. Det kan till exempel vara att använda TAKK - tecken som alternativ kommunikation, bildstöd, hörlurar mm.

- **Framgångsfaktorer/Goda exempel:** De förskolor/grupper som kunnat arbeta aktivt med sitt specialpedagogiskt förhållningssätt lyfter för dem viktiga aspekter som att arbeta med: Tydlighet, Ligga steget före för att uppmärksamma problem som finns, TAKK, Samlingstavla, Prova på fler olika sätt för att se vad som fungerar.

Dessa förskolor upplever även att deras specialpedagogiska förhållningssätt gynnar hela gruppen genom att:

- Det skapas ett lugn i barngruppen om barn som utmanar kan få verktyg att klara vardagen på ett bra sätt.
- Det skapas en trygghet för barnen att få en tydlighet
- Det har skapat en större öppenhet för olikheter
- Pedagoger blivit mer observanta på barnens förmågor
- Det har gett viktig kunskap för pedagoger som bland annat fått fler verktyg att arbeta med

- **Utmaningar/Svårigheter:** Tyvärr har frånvaron i vissa pedagoggrupper lett till att några inte haft möjlighet att delta i nätverket och därmed missat en viktig utvecklingsmöjlighet. Det har

gjort att likvärdigheten mellan förskolorna haltar i vissa avseenden.

Framåt behöver vi också hitta bra strukturer för att pedagoger som gått på olika fortbildningar ska få tid och möjlighet att sprida detta vidare.

En god grund via bra basmöbler med god kvalitet:

Analys och utvecklande arbetssätt: Ett av våra stora problem är avsaknaden av bra, funktionella och fräscha basmöbler flera av våra förskolor. Det mesta är väldigt slitet och en hel del har gått sönder. Det handlar om möbler som stolar, bokhyllor, bord mm. I dagarna fick vi möjlighet att rusta en av våra förskolor med en del av de basmöbler som så väl behövs för att skapa likvärdiga, tillgängliga, inspirerande, hela och enhetliga miljöer som är i nivå med den standard man kan förvänta sig på en förskola 2022.

Förhållningssätt och bemötande: Vi ser pedagoger på flera förskolor som arbetar aktivt med att vara goda förebilder genom att själva vara oerhört omsorgsfulla och måna om både miljöer och material som byggts upp med hjälp av stort engagemang och gedigen kunskap.

Kompetensutvecklingsinsatser: Vi i ledningen kommer nu tillsammans med utvecklingsledarna att fundera på hur vi ska kunna fördjupa arbetet med våra pedagogiska miljöer framåt, en sak vi diskuterat är att göra studiebesök både inom enheten och externt.

Jämställdhetsanalys: Det är en fråga om att skapa likvärdighet och om alla barns rätt till en både inspirerande, utmanande och estetiskt tilltalande miljö.

Framgångsfaktorer/Goda exempel: Att ta vara på våra goda exempel och att sprida kunskapen inom enheten. Att utbilda och utmana oss i ledningen tillsammans med våra utvecklingsledare för att på så sätt sprida nytt stoff inom enheten. Att ta tillvara på den kunskap som en av pedagogerna skaffat genom en 7,5 poängsutbildning med fokus på utvecklandet av pedagogiska miljöer.

Utmaningar och svårigheter: Ekonomin begränsar oss och vi har bestämt oss för att satsa på basmöbler för en förskola åt gången. Med 2022 års investeringsmedel blev Vågavilja förskola först i tur på den satsningen. Vi hoppas på möjligheter till nya investeringsmedel för 2023 och då står Älvsjöskogens förskola på tur.

Tyvärr har frånvaron i vissa pedagoggrupper resulterat i att omhändertagandet av basmiljöerna och de gemensamma miljöerna på några förskolor inte blivit så högt prioriterade som de borde. De fysiska förutsättningarna på förskolorna skiljer sig också åt en del. Det har gjort att likvärdigheten mellan förskolorna haltar i vissa avseenden.

Barn som fått förutsättningar att utveckla intresse för berättelser, bilder och texter i olika medier, såväl digitala som andra, samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa.

Här fokuserar vi både på avdelningarnas pågående projektprocesser och på utvecklandet av våra pedagogiska miljöer ur ett språkligt perspektiv.

- **Analys och utvecklande arbetssätt:** Vi kan se att barn blir lästa för oftare och att bok- och

dialogsamtal utvecklade kvaliteten i samtalen runt läsningen.

I barns individuella lärloggar ser vi exempel på lärande och förändrat kunnande av språklig karaktär,

- Förhållningssätt och bemötande: Vi kan också se att mer språkutvecklande förhållningssätt har skapats med hjälp av ökad kunskap och fokusering.

- Kompetensutvecklingsåtgärder: Under början av förra läsåret startade vår stadsdel och därmed även vår enhet upp ett utvecklingsarbete med språket i fokus. Det skedde i samarbete med språkforskare Agneta Edwards med fokus på högläsningens betydelse, där inkluderade vi även arbete med dialogsamtal och boksamtal.

Med hjälp av enhetens språknätverk läste, diskuterade och utvecklade vi våra läs- och skrivmiljöer. Detta arbete har pedagogerna tagit med sig i sin undervisning i projekt och vardag genom att förankra och fördjupa teorierna i det praktiska arbetet med barnen under våren.

I språknätverket har vi under året fördjupat oss i "Berättande" på olika sätt via olika texter och filmer från skolverket. Det handlar om flera delar som till exempel muntligt berättande, men framförallt om att barnen själva skapat berättelser på många olika sätt. I lärloggar kan vi se rika exempel på väldigt olika berättelser som till exempel när de yngre barnen hittade en fågel som gått sönder som de vill laga, "men hur ska man laga den, den är upp och ner och delarna är borta och det går inte att laga den". Berättelsen gav barnen möjlighet att närma sig frågorna om livet och döden.

Under förskolesummit som gick av stapeln i juni månad fick alla våra pedagoger ta del av språkföreläsningar och förskollärarna fick också påfyllning kring temat: ledarskap.

Arbetet med våra språkliga läs- och skrivmiljöer: Vi har också under läsåret arbetat med utvecklandet av våra läs- och skrivmiljöer och kommit en bra bit på väg. Med hjälp av ekonomiska språkmedel från stadsdelens språksatsning har vi kunnat vidareutveckla dem.

Eftersom vi under höstterminen fokuserat mycket på olika former av lekfullt berättande med hjälp av våra pedagogiska miljöer i bygghörnorna (nya/renoverade, gedigna träklossar och figurer) så vill vi även undersöka hur dessa används och se om vi kan vidareutveckla dem ytterligare, till exempel genom att arbeta mer medvetet med ljusbordets möjligheter.

Nytt för den kommande terminen är att våra utvecklingsledare ska leda "Fredagsnätverk" en gång i månaden med "sina" förskollärare. Här blir det fokus på avdelningarnas projektprocesser med sagor och berättande på agendan. Vi planerar att fördjupa arbetet utifrån höstens satsningar på guidad lek med hjälp av Robin Samuelsson och hans filmer och bok. Vi tar även med oss det vi lärt i höstens nätverk av Johan Theodorsson via hans filmer om Drama, lek och muntligt berättande.

De båda språknätverken kommer löpa på även under vårterminen och vi tänker att innehållet i dem alltmer ska fokusera på utvecklandet av språket via våra olika pedagogiska miljöer på avdelningarna.

En filmserie med föreläsningar av Karolina Larsson som är uppdelat i tre moduler: Att få

barnets språk att växa - strategier för språkutveckling i förskolan, skolan och hemma, Språklig förebild i förskolan – kommunikation och ledarskap som påverkar barns lärande, Flerspråkighet i förskolan. Men troligtvis kommer vi att avvakta med den till senare.

- **Jämställdhetsanalys:** För oss är det en jämställdhetsfråga att ge alla barn så optimala språkliga förutsättningar som möjligt för att kunna göra sin röst hörd och för att på bästa sätt kunna ta till sig undervisning inom läroplanens alla områden. Detta gäller oavsett om de är flickor eller pojkar, om de är barn i behov av särskilt stöd eller om de behöver särskilda insats på grund av flerspråkighet.

Det är även en jämställdhetsfråga att barnen på de olika avdelningarna får tillgång till likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer av hög kvalitet.

- **Goda exempel och framgångsfaktorer:** Planen är nu att dokumentera och synliggöra varje enskild avdelnings språkliga miljöer och därifrån besluta hur vi går vidare med detta arbete kopplat till berättande. Vilka hörnor/vilken rekvisita behöver tillföras för att utmana barnen utifrån deras nyfikenhet på berättande just nu?

- **Utmaningar:** Vi värnar om att hålla kvar våra tidigare utvecklingsområden som exempelvis högläsningen och språksamtal samtidigt som vi går vidare med våra nya utmaningar.

Den ekonomiska begränsningen håller oss fortsatt tillbaka men vår utmaning blir att kunna vara kreativa och skapa utveckling med små medel samt arbeta med återbruk genom att ta tillvara det vi redan har på bästa möjliga sätt.

En viktig minusfaktor har varit svårigheten för pedagoger att komma iväg på våra språknätverk vid hög frånvaro i pedagoggruppen. Vi skulle behöva få bättre fungerande vikarieorganisation genom vikarier som håller en högre och jämnare kvalitet. Bemanningföretagens pedagoger har väldigt varierande kompetens. Kontinuiteten när det gäller vikarier är också en kvalitetsfråga. Vår administratör gör ett gediget arbete med detta men de yttre ramarna gör det inte alltid så lätt med alla anställningsregler vi behöver ta hänsyn till.

Digitalitet berättande och digitalitet i våra pedagogiska miljöer samt digitala processer som hjälp i vårt systematiska kvalitetsarbete

- **Analys och utvecklande arbetssätt:** Digitalt berättande: Vi har arbetat med sagor och berättande på många olika sätt och många gånger digitalt: På en avdelning med äldre barn hittade barnen till exempel på sagor både i grupp och individuellt och har gjort digitala berättelser i appen: book creator. "*En saga är påhittade grejor som sitter ihop i varandra*" tänker ett av barnen.

Dokumenterande: Vi har fotograferat och filmat, inne och ute. Barnen har deltagit i att dokumentera genom att filma och fota till lärloggar.

Återbesök: Barnen har även reflekterat genom att prata om det som hänt i en undervisningssituation eller under dagen eller vad de sagt, tänker eller funderar över,. Saker som sedan tagits med i lärloggar och andra typer av dokumentationer.

Polyglutt används aktivt i alla våra förskolor och är på många sätt ett fantastiskt komplement

till analoga böcker, bland annat med böcker som har TAKK, samt böcker på olika språk för våra flerspråkiga barn. Det har också främjat samarbetet med hemmen då även funnits möjlighet för hemmen att använda Polyglutt.

- Förhållningssätt och bemötande: Vi har fokuserat på att göra barnen till producenter i stället för konsumenter och vi ser de digitala verktygen som ett komplement till olika analoga uttrycksformer. Det är viktigt som pedagog att fatta kloka beslut om när det passar och tillför goda värden med digital teknik och när det analoga uttryckssättet passar bättre.

- Kompetensutvecklingsåtgärder: Ytterligare möjligheter i språklig förkovring för pedagogerna har funnits tillgänglig för pedagogerna under den gångna hösten: Chrissie Westford och Katrin Jäverbring höll i Mediatekets workshops med koppling till våra digitala lådor samt till sagor och berättande. Vi kan redan se att arbetet med de olika digitala teknikerna (Green Screen, Imovie och BookCreator) används i allt större utsträckning i avdelningarnas projektprocesser.

Vi hoppas och tror också att de digitala teknikerna kommer att bli ännu mer synliga i våra pedagogiska miljöer när vi nu fokuserar mer på att utveckla dem.

Vi har utvecklat och håller på att förfina vårt systematiska kvalitetsarbete i skolplattformens planerings- och bedömningsdel: "PoBen" tillsammans med enhetens avdelningsansvariga förskollärare i vårt "lärarforum" och förskole-strateg Anna Nilsson. Arbetet med planeringar och lärloggar utvecklas successivt hela tiden. Det blir alltmer fokus på de individuella lärloggarna där vi synliggör de enskilda barnens utveckling och förändrade kunskaper. De är också dessa lärloggar vi kopplar samman med utvecklingssamtalen som förra terminen för första gången genomfördes i "PoB:ens" digitala samtalsmallar. Målet har varit och är att ha allt systematiskt kvalitetsarbete samlat på ett ställe.

Jämställdhetsanalys: Att ge alla barn tillgång till kunskap om olika digitala verktyg och deras möjligheter utifrån att vara producent (ej konsument) är viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv, oavsett kön och etnicitet osv. För oss är det viktigt att alla barn få möjlighet att utveckla sitt språk så optimalt som möjligt utifrån sina förutsättningar, det gäller även våra flerspråkiga barn, vare sig de är flickor eller pojkar. En stor tillgång i detta arbete är vårt digitala verktyg: polyglutt. Att få möjligheter att utveckla sina digitala kompetenser är också en jämställdhetsfråga.

Goda exempel och framgångsfaktorer: Stadsdelens digitaliseringsstrategi som vi använder oss av lyfter flera delar som vi arbetat aktivt med i våra grupper. Barnen och pedagogerna har exempelvis:

- Skriva, rita, måla, berätta, räkna, programmera m.m. i olika appar
- Skapa och redigera egna filmer
- Uppleva och skapa musik
- Skapa och scanna QR-koder
- Programmera robotar på olika sätt
- Undersöka naturen och människan på nära håll med usb-mikroskop och kamera
- Pedagoger har arbetat med de digitala verktygen som ett komplement i leken. Med hjälp av projektorn kan man projicera en lekvärld för barnen. Exempelvis projicerades

visuella bilder upp när barnen i en grupp överraskades av en lek miljö där de bjöds in till solsemester.

- Barnen har i leken kunnat tolka vad de ser och känner. De har fått möjlighet att utveckla sin lekkompetens och vi har ibland skapat digitala berättelser med leken som utgångspunkt.

Utmaningar: Pedagoger arbetar mer eller mindre aktivt med våra digitala lådor och det är givetvis en fördel när lådan finns på plats på just "vår" förskola. Önskvärt är att våra pedagoger använder de lådor som finns ännu mer aktivt. Önskvärt inför framtiden är också att ha alla fyra lådor tillgängliga på alla förskolor. Ekonomiskt är det en utmaning att ha råd att ligga digitalt i framkant.

Barn som fått förutsättningar att utveckla motorik, koordinations förmåga och kroppsuppfattning samt förståelse för hur viktigt det är att ta hand om sin hälsa och sitt välbefinnande.

På våra förskolor har vi fokus på så väl fysisk aktivitet, återhämtning som goda matvanor. Tillsammans bildar dessa tre olika delar en viktig helhet för barnens hälsa och välmående.

Analys och utvecklande arbetsätt: Vi har arbetat vidare med utmaningen att synliggöra sambandet mellan fysisk aktivitet, återhämtning och goda matvanor. Efter förra årets satsning på "Rörelseprojektet" och det extra fokus vi haft på uteverksamhet med anledning av pandemin så har barnens möjligheter till rörelse och pulshöjande aktiviteter på många håll fortsatt av bara farten. Det beror säkert delvis på den motivation rörelseprojektet skapade för många pedagoger.

Vi har även arbetet med hälsa och välbefinnande i form av återhämtning, för att skapa en så stressfri vardag som möjligt.

Avstämning med våra förskollärare efter vårens arbete visade bland annat:

- En stor del av den fysiska aktiviteten sker utomhus och flera pedagoger upplever det svårare att fixa en utmanande miljö och mötesplatser på gårdarnas gemensamma yta än inomhus. Det gäller såväl för undervisning i form av rörelse som andra aktiviteter.
- Barnen utmanas fysiskt genom att utforska närmiljön. Vi använder oss av naturen för att skapa utmaningar. I skogen får barnen möjlighet att utveckla demokrati t ex genom att barnen får hjälpas åt på svåra vägar i skogen, vilket vi upplever bidrar till positiv självkänsla.
- Barnen har tillgång till yogakort och andra aktiviteter som både främjar deras återhämtning och motoriska och fysiska utveckling.

Kompetensutvecklingsåtgärder: Vi har inte haft några större fortbildningsåtgärder kopplat till fysisk aktivitet och återhämtning för barnen men vi för en levande diskussion kring hur vi kan skapa en så stressfri vardag som möjligt för både barn och pedagoger. Detta har varit aktuellt, inte minst utifrån att den tuffa tid som varit med anledning av den långdragna pandemin. En viktig faktor är att pedagoger som så långt som möjligt utstrålar harmoni och som inte är stressade fungerar som positiva förebilder för barnen. Därför är vi

oerhört tacksamma för de extrapengar staden givit för att kunna arbeta hälsobefrämjande i pedagoggruppen efter pandemin. Vår enhet valde att använda en eftermiddag/kväll till en spännandeteambildande aktivitet där fokus låg på samarbete, kreativitet och fysisk aktivitet i jakten på en skatt. Därefter blev det middag på Gutekällaren tillsammans. Som avslutning på terminen fick vi också en mysig heldag på Balingsholms gård. Där fick vi god mat i avslappnande och fin "julig" miljö. Pedagogerna fick ägna eftermiddagen till olika samarbetsövningar: Tillsammans med Fredrik och hans aktivitet "Perk a fon" tillverkades de mest kreativa instrument av olika återbruksmaterial. Det blev mycket skratt och även lite musicerande på instrumenten.

Under det här läsåret pågår en kompetensutvecklingsinsats för våra kockar som vi beskriver mer utförligt under en annan rubrik i det här dokumentet.

Goda exempel, framgångsfaktorer: Fysisk aktivitet: Den har framförallt skett i uterummet. På gården genom olika gymnastikstunder med "röris" och olika organiserade lekar till exempel, i skogen finns alla möjligheter genom att den inbjuder till att springa, klättra och balansera i (För att nämna några av alla möjligheter som finns där). Närmiljön, med olika parker bland annat, är en stor tillgång till att skapa goda förutsättningar för fysisk aktivitet och motorisk utveckling.

Återhämtning: Positiva inslag har t ex varit yoga och barnmassage. Skogen och naturen är en alla källa till att stressa av och hitta ett lugn och en harmoni i kropp och själ.

Goda matvanor: Barnen får en varierad och näringsriktig kost som de allra flesta dagar är hemlagad från grunden av de kockar som finns på var och en av våra förskolor. Kockarna serverar också ekologiska varor i så stor utsträckning som vår ekonomi tillåter. Barnen erbjuds och motiveras att smaka. Pedagogerna skapar ett gott och bra samtalsklimat under måltiderna och låter barnen på så sätt få positiva matupplevelser. Tid skapar förutsättningar för en lugn och stressfri matmiljö.

Utmaningar: Fysisk aktivitet: Att komma upp i rörelseprojektets målsättning med 60 minuters pulshöjande aktivitet per dag har inte varit lätt då det gäller de barn som är mindre rörliga av sig.

Återhämtning: På minuskontot har vi konstaterat att den höga frånvaron i pedagog- och barngrupper många gånger varit försvårande och skapat stress för både pedagoger och barn.

Goda matvanor: Ekonomin gör att vi inte har råd att fullt ut satsa på ekologiska råvaror. Det är över huvud taget en utmaning för kockarna att få ekonomin att gå runt med de prishöjningar som varit på matvaror den senaste tiden.

KF:s inriktningsmål: 2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

Nämndmål: Invånarna i Hägersten-Älvsjö har tillgång till ett rikt utbud av kultur- och fritidsaktiviteter

Beskrivning

Kultur- och fritidsaktiviteter ska planeras för att nå nya målgrupper, bredda deltagandet i syfte att öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga. Kultur, fritidsaktiviteter och skapande integreras i verksamhetens ordinarie arbete. Särskilda medel för kultur och skapande finns avsatta för att stimulera och utveckla detta arbete.

Tillgång till kultur spelar en viktig roll för barn och unga som skapar sin identitet. Den kan visa på möjlighet att formulera och uttrycka sig, bjuda på upplevelser som berikar, utmanar och bekräftar. För att nå nya målgrupper är det angeläget att alla barn får prova olika former av skapande och kultur tidigt. Förskolan är därför en given mötesplats som kan ge lika möjligheter till deltagande och skapande i enlighet med Stockholm stads kulturstrategiska program. Kulturpengen till förskolan samt stöd i hur arbetet med kultur kan utformas och utvecklas ökar förutsättningarna för att lyckas med intentionen. Kulturpengen är baserad på antalet inskrivna barn i förskolan..

Stadsdelsnämnden har utformat ett gemensamt ställningstagande för alla förskolor avseende arbetet med kultur i förskolan. Ställningstagandet ska vara ett stöd för medarbetarna i undervisningen samt kunna användas som information till vårdnadshavare. Implementering pågår och fortsätter under 2022.

Förskolan är en kulturell mötesplats där barnen får möta och själva prova olika former av kultur och skapande. Barnen i förskolan har under sin förskoleperiod tillgång till ett varierat utbud av böcker och besöker bibliotek. Barnen möter olika former av kultur och kulturyttringar samt skapande verksamhet som integreras i undervisningen. Stadsdelsnämnden ska i samarbete med kulturnämnden och stadens fria kulturaktörer verka för att fler barn kommer i kontakt med kulturverksamheter.

Unga får möta kultur och prova eget skapande i stadsdelsnämndens verksamheter. Fritidsgårdar och öppna mötesplatser erbjuder besökarna ett brett utbud av kulturaktiviteter som riktar sig och är tillgängliga för alla. Fritidsgårdarna samarbetar med lokalt civilsamhälle och andra fritidsgårdar för att tillsammans erbjuda ett brett verksamhetsutbud.

Ett nätverk utformas med aktörer från olika organisationer, föreningar och delar av stadens verksamheter i syfte ett samverka och informera om fritids- och kulturverksamheter i

stadsdelen främst för barn och unga.

Stadsdelsnämnden har samarbete med biblioteken i stadsdelen. Fysiska möten kompletteras med digitala alternativ för att öka tillgängligheten för barn och ungdomar.

De äldre erbjuds olika kulturmöten på boenden, mötesplatser och genom sina organisationer. Äldreomsorgen har sju öppna mötesplatser bestående av två aktivitetscenter och fem träffpunkter, beredskap för Covid19-anpassade aktiviteter finns. I samarbete med kulturnämnden sker en särskild satsning på kultur för äldre i äldreomsorgens verksamheter. Stadsdelsnämnden planerar att bjuda in äldre till kulturevenemang under året.

Lokala föreningar har möjlighet att söka verksamhetsbidrag. Flera av de lokala föreningarna tar ett stort ansvar för att utveckla kultur- och fritidsverksamheter i stadsdelen och bjuder in såväl nya besökare som erfarna.

Utifrån Stockholms stads kulturstrategiska program, utvecklar stadsdelsförvaltningen arbetet med att systematiskt inventera lokalbestånd och behov av lokaler för kultur, fritid och föreningsliv i stadsdelen för att bidra till stadsövergripande samhällsplanering som ska ge lika möjligheter till deltagande och skapande samt ett kreativt och attraktivt Stockholm. I arbetet strävar förvaltningen efter att hitta ett sätt för föreningar att nyttja lokaler och utrymmen på Medborgarkontoret i Älvsjö.

Stadsdelens parker är viktiga mötesplatser som ska erbjuda både aktiviteter och rekreation. Möjlighet till spontanidrott finns bland annat vid de nya utegymmen och konstgräsplanerna.

Förväntat resultat

Kultur- och fritidsaktiviteter ska planeras för att nå nya målgrupper, bredda deltagandet i syfte att öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga.

Kultur, fritidsaktiviteter och skapande integreras i verksamhetens ordinarie arbete.

Barn på förskola och unga i stadsdelsnämndens verksamheter får möta och själva prova olika former av kultur och skapande.

De äldre erbjuds olika kulturmöten på boenden, träffpunkter och genom sina organisationer.

Boende på förvaltningens grupp- och servicebostäder får stöd i att ha en rik fritid och att kunna delta i hälsofrämjande aktiviteter utifrån sina intressen.

Föreningar har möjlighet att söka bidrag för lokal verksamhet.

Ett nätverk med aktörer kring barn och ungas fritids- och kulturaktiviteter finns för att planera, informera och samordna verksamheter och resurser, med syftet att bredda deltagandet och nå nya målgrupper, öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Förvaltningen ska verka för att nyttja de erbjudanden som ges via kulanpremien i syfte att fler barn ska ta del av kultur.	2022-01-01	2022-12-31	
✓	Förvaltningens förskoleenheter ska implementera de stadsdelsgemensamma ställningstaganden Förskolan som kulturell mötesplats, för förskolans arbete med kultur.	2022-01-01	2022-12-31	

Enhetsmål: Herrängen- Älvsjöskogens förskolor erbjuder kultur- och/eller fritidsaktiviteter

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Barn som fått förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglad av mångfald samt intresse för det lokala kulturlivet.

- Barn som fått förutsättningar att utveckla sin förmåga att skapa samt förmåga att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans.

Analys

Barn som fått förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i samhälle präglad av mångfald samt intresse för det lokala kulturlivet.

Pedagogerna har delvis uppmuntrat och synliggjort traditioner från andra kulturer bland annat genom att lyssna på musik, leka lekar och låna litteratur på olika språk. Det har lekt traditionella sång- och danslekar och på så sätt har även traditioner delvis förts vidare.

- **Analys och utvecklande arbetsätt:** Vi tar i någon mån vara på föräldrars kunskaper och erfarenheter utifrån deras familjs specifika kulturella bakgrund, men här har vi ett stort utvecklingsområde på flera av våra avdelningar.

Pedagogerna har varit lyhörda och aktiva i mötet och i samtalet med barnen och på så sätt har de många gånger kunnat fånga upp barnens tankar och funderingar om omvärlden, medan det andra gånger varit betydligt svårare på grund av det ansträngda personalläget.

Pedagogerna har på samma sätt fångat upp barnens intressen och erfarenheter och reflekterat och utvärderat tillsammans med dem kring de upplevelser de varit med om.

Barnen har på liknande sätt också getts möjlighet att bearbeta händelser och tankar i leken, genom rollekar, teaterspel, sagoberättande och skapande.

Förskolorna har arbetat mer eller mindre medvetet med barnens samtida kultur som tv program, leksaker, reklam och samhällsintryck.

Barnen har i i viss mån fått möjlighet att utforska sitt närområde.

För att främja ett interkulturellt förhållningssätt har vi även:

- Ett varierat bokutbud med olika genrer, normer och innehåll.
- Gjort val av böcker utifrån ett specifikt budskap som vi vill förmedla
- Gjort val av böcker utifrån normer som olika familjekonstellationer, etnicitet mm.
- Polyglutt har varit och är en framgångsfaktor inom detta område, så vi är tacksamma för att vi kan fortsätta prenumerera på systemet och att även alla vårdnadshavare har möjlighet att få tillgång till det.
- Genom att använda barnens populärkultur, t ex deras intresse för babblarna
- Genom ett delvis varierat lekmaterial

- *Kompetensutvecklingsatsningar:* Vi har strävat efter/strävar efter att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner och historia, språk och kunskaper – från en generation till nästa samt även att se till att olika kulturer synliggörs i utbildningen. Arbetet med att aktivt och medvetet utveckla våra tankar utifrån detta strävansmål har vi fått möjlighet att utveckla en del tillsammans med Johan Theodorsson och hans fortbildning "Drama, lek och muntligt berättande". Då handlar det både om vårt svenska kulturarv och det kulturarv våra flerspråkiga barn bär med sig.

Barn som fått förutsättningar att utveckla sin förmåga att skapa samt förmåga att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans.

I vårt dagliga arbete erbjuder vi barnen att delta i olika estetiska lärprocesser, till exempel genom sång, dans, grupplekar, bild och form, sagor, drama och rörelse.

Vi använder dessa processer både som mål i sig, det vill säga att utveckla till exempel dansen eller måleriet och dess möjligheter att kommunicera och uttrycka sig. Men vi använder även de olika uttrycksätten för att lära oss andra saker. Vi kan uttrycka det som att vi arbetar med de kreativa processerna både som mål och medel.

- *Analys och utvecklande arbetssätt:* Att arbeta med många sätt att få uttrycka sig på är en central del i vår verksamhet. Vi har fokus på ett språkutvecklande arbetssätt vilket för oss även innebär att barnen får möjlighet att uttrycka sig estetiskt med olika uttrycksformer som komplement till det verbala språket.

Kulturella mötesplatser

Vi använder oss av stadsdelens kulturplan där kultur "för", "med" och "av" barn synliggörs på olika sätt.

Kultur "för" barn

Vi har genomfört och planerat för att barnen ska få ta del av många olika kulturaktiviteter med professionella kulturutövare som till exempel musik- och teater/dansföreställningar. Våra yngrebarns-avdelningar har till exempel deltagit i en mycket uppskattad föreställning "Dansa en bok". Flera har valt att utgå från boken: "Knacka på". en annan större satsning har varit: Språkrytmik och Kroppen é toppen med Charlotte och Anders Wihk.

Vi har även besökt bibliotek i vår närhet, Några grupper har utnyttjat möjligheten att få

bokpåsar iordninggjorda utifrån särskilda önskemål. Andra har fått besök av en bibliotekarie som ordnat en sagostund med barn i sin välkända miljö på förskolan.

Tack vare att Kulan-premien, som vi får ta del av, har haft generösa rabatter så har barnen fått uppleva en mängd olika föreställningar.

Kultur och skapande i olika former "med" barn

En viktig del i vår enhets arbetssätt handlar om att ge barnen möjlighet att få skapa och uttrycka sig på många olika sätt. Det kan till exempel handla om bild och form, musik, dans och rörelse, skapa berättelser via teater, film eller genom att göra böcker i analog eller digital form.

Precis som vi påtalat att det är en demokratifråga att varje barn får tillgång till det verbala språkets möjligheter för att uttrycka sig ser vi det som viktigt att barnen får lära känna olika skapande tekniker för att få möjlighet att hitta "mitt sätt", "min uttrycksform" som passar just mig.

Kultur "av" barn:

Vår intension har varit att synliggöra barnens skapande på olika sätt för vårdnadshavare och gärna också för andra i vår närmiljö genom att låta barnen ta plats i det offentliga rummet. Det kan till exempel ske genom en vernissage, en film eller en teaterföreställning men det kan också till exempel handla om en ljusmanifestation på gården under barnkonventionsveckan, där barnens lyktor manifesterar och lyser för alla barns rättigheter. Inför barnkonventionsveckan i november gjorde våra utvecklingsledare en spännande planering med förslag på olika aktiviteter. Alla förskolor avslutade veckan med att tända ljuslyktor som barnen skapat vid samma tid på fredagseftermiddagen.

- Goda exempel och framgångsfaktorer: Barnen har kommunicerat, gestaltat och utforskat med olika estetiska uttrycksformer, både analogt och digitalt.

Barnen har fått utveckla sitt skapande och sina estetiska uttryckssätt med hjälp av ett rikt och varierat skapande material så som, målning, lera, drama, dans och musik mm.

Med hjälp av olika estetiska upplevelser och läroprocesser har barnen fått möjlighet att utveckla många olika sätt att uttrycka sig på.

- Utmaningar: Lite längre fram i tid planerar vi att göra en större satsning på att utveckla våra ateljéer som en viktig del av de pedagogiska miljöerna vilket kommer ge ett utökat fokus på barnens estetiska läroprocesser .

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

Nämndmål: Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd är en fossilfri organisation år 2030

Beskrivning

Stadsdelsnämnden utgår från klimathandlingsplan 2020-2023 samt miljöprogrammet 2020-2023 i sitt miljö- och klimatarbete. Stadsdelsnämndens lokala miljö- och klimathandlingsplan (MKHP) gäller även under 2022. Stadsdelsnämnden tar med sin MKHP ett krafttag vad gäller miljöfrågorna. Fokusområdena kommer från stadens miljöprogram. Många av miljöfrågorna är sådant som stadsdelsnämnden har arbetat med tidigare - att verksamheterna ska arbeta med att sortera matavfall, minska användningen av plast, förebygga att avfall uppstår, minska energiförbrukningen och göra klimatsmarta tjänsteresor etc. Dock så innebär stadsdelsnämndens MKHP en konkretisering av hur verksamheterna ska arbeta för att uppnå målet att vara fossilfria år 2030.

Vidare arbetar stadsdelsnämnden med att kartlägga och granska hur verksamheterna kan minska sin klimatpåverkan. Detta sker främst genom investeringar eller genom beteendeförändring. Klimatinvesteringsmedel kommer att sökas med utgångspunkt ur förra årets inventering av investeringsbehov. Pengarna är tänkta att gå till energieffektiviseringsåtgärder i form av LED och nya vitvaror.

När upphandlingen av ny parkentreprenad görs under 2022 ska tydliga miljökrav ställas för att minska förvaltningens indirekta klimatpåverkan. Parkentreprenaden använder många tunga fordon och arbetsmaskiner och är därför en stor indirekt utsläppskälla för stadsdelsnämnden. Idén är att ställa krav på elektrifiering och biodrivmedel.

Verksamheter som serverar mat ska genom ökad medvetenhet och kunskap minska livsmedels negativa klimatpåverkan. Genom verktyget Hantera Livs och regelbunden uppföljning ska förvaltningen få ner sina utsläpp från livsmedel med 25 procent till 2023. Livsmedelsinköp är förvaltningens största källa av växthusgaser.

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden implementerar den lokala miljö- och klimathandlingsplanen som konkretiserar miljöprogrammets mål. I den ingår bland annat att stadsdelsnämnden ska minska användningen av plast i verksamheterna.

Matavfall har återvunnits i hög grad där det är möjligt och samtliga verksamheter som regelbundet serverar måltider har alla matåtervinningsmöjligheter.

Avfall som uppstår tas om hand på ett resurseffektivt sätt enligt avfallshierarkin.

Den relativa energiförbrukningen i stadsdelsnämnden har minskat.

Utsläpp från stadsdelsnämndens verksamheter, både direkta och indirekta, har minskat.

Stadsdelsnämnden ska vara en fossilfri organisation år 2030.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska fortsatt bidra med kunskap till förskolornas kockar om ekologisk matlagning och kopplingen till klimatpåverkan, biologisk mångfald	2022-01-01	2022-12-31	
 Förvaltningen ska genom regelbunden uppföljning och kunskapsspridning få ner klimatpåverkan från livsmedelsinköp.	2022-01-01	2022-12-31	
 Förvaltningens förskoleenheter ska genomföra åtgärder för att bibehålla nivå 2 samt arbeta för att uppfylla kraven i nivå 3 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola.	2022-01-01	2022-12-31	
 Förvaltningens verksamheter ska arbeta för att minska användningen av plast.	2022-01-01	2022-12-31	

Enhetsmål: *Enheten arbetar för att Hägersten-Älvsjö är en fossilfri organisation år 2030*

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Barn som fått förutsättningar att utveckla förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra.
- Barn som fått förutsättningar att utveckla förståelse för hur människors olika val i vardagen kan bidra till en hållbar utveckling.

Analys

Barn som fått förutsättningar att utveckla förståelse för samband i naturen och för naturens olika kretslopp samt för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra.

Hållbar framtid: I vårt projekterande arbete har vi detta läsår utgått ifrån tema ”Hållbar framtid” med fokus på social hållbarhet. Vi har arbetat med barnkonventionen och språkutvecklande arbetssätt i fokus med hjälp av sagor och olika former av berättande. Barnen har fått möjlighet att uppleva projektet med hjälp av många olika estetiska uttrycksätt. Olika kulturevenemang kopplas ibland till projektet så som teater, musik, dans eller museibesök.

Hållbar framtid innebär för oss även att arbeta för en ekologiskt hållbar värld, framförallt genom att arbeta med hållbarhet nära barnen och i vårt närområde. Vi har gett barnen möjlighet till förståelse för och kunskap om naturens olika kretslopp och hur människans olika levnadsvillkor, natur och samhälle är relaterade till varandra. För oss har det varit viktigt att barnen får skapa relationer med naturen på olika sätt. Om vi trivs och lär oss tycka om naturen och uppskattar att vara i den så har vi lagt en god grund och skapat goda förutsättningar för att barnen också ska värna om den. I våra analyser ser vi också att naturen är viktig för att skapa hälsa, både genom att den erbjuder många möjligheter till rörelse och fysisk aktivitet av olika slag men också för att vi många gånger finner ro och återhämtning i naturen.

Att arbeta för hållbarhet innebär också att göra en hel del praktiska insatser för miljön som till exempel:

- Barnen har deltagit i att källsortera glas, plast, papper och kartong. Vi har samtalat och reflekterat om vikten av att alla är med och tar ansvar för material och miljö. Många barn har deltagit i skräpplockardagar.
- Vi har återanvänt material för lek och skapande på många olika sätt till exempel genom att använda naturmaterial eller olika typer av återbruksmaterial.
- Vi har samtalat med barnen vid måltiderna om maten, var olika livsmedel kommer ifrån och hur de tillverkas, varför vi källsorterar och komposterar osv.
- Dialog har förts mellan kockar och pedagoger samt att vi planerar att väga den mat vi slänger tillsammans med barnen för att synliggöra hur mycket det är i syfte att medvetandegöra barnen och minska vårt matsvinn.
- Vi har arbetat utifrån vägledning för Kemikaliesmart förskola, som innebär en utrensning av miljöskadliga ämnen och inventarier som finns i vår miljö.
- Enheten har skapat goda rutiner för miljösmarta val vid inköp av pedagogiskt material, livsmedel, och inventarier.
- Vår nuvarande analys utifrån våra ekonomiska resurser gör oss lite tveksamma till om vi har lyckats nå målen då vi bland annat har sett att de kemikaliesmarta pengarna inte har räckt "hela vägen i mål".

KF:s inriktningsmål: 3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Nämndmål: Stadsdelsnämnden bedriver verksamheterna inom givna ekonomiska ramar

Beskrivning

Verksamheterna ska bedrivas inom beslutad budget. Styrning och uppföljning ska vara tydlig. En tydlig ekonomistyrning och säkerhet i prognoser är en förutsättning för att skapa och behålla stabilitet i verksamheten. Enheterna följer regelbundet upp ekonomin genom kontakter mellan enhetschef, avdelningschef och controller inför månads- och tertialrapporter.

Avdelningen för social omsorg fortsätter arbetet med ekonomi i fokus med särskild tyngdpunkt på långsiktiga anpassningar utifrån ekonomiska förutsättningar. En utökad samverkan internt och externt är nödvändig i det fortsatta arbetet. De myndighetsutövande enheterna inom individ- och familjeomsorgen arbetar utifrån översyn av placeringskostnader med alternativa men fullgoda lösningar samtidigt som den egna öppenvården utvecklas för att möta och följa våra invånares behov. Förändringar i organisation och bemanning kan bli nödvändiga. Utifrån ett minskat antal brukare/deltagare och förändrade behov hos målgruppen

pågår i vissa utförarverksamheter samlokalisering samt utveckling av verksamhetens utformning och innehåll. Organisation och bemanning ses över och anpassningar genomförs för att uppnå en långsiktigt hållbar ekonomi där verksamheterna kan bedrivas inom given budgetram.

Förväntat resultat

Verksamheterna bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.

Enhetsmål: Enheten bedriver verksamheten inom givna ekonomiska ramar, för en långsiktigt hållbar ekonomi.

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

Enheten har en budget i balans.

Analys

Målet att ha en budget i balans har vi inte kunnat uppfylla. Vi har uppföljningar med ekonomiavdelningens economicontroller varje månad. Vi arbetar konstant med regelbunden översyn och reglering av personaltätheten i förhållande till barnantalet. När en plats blir ledig tillsätts den så fort som det är möjligt. Inför uppstarten av hösten saknas det ca 22 barn i vår enhet. Inför sommaren hade vi en förhoppning om att det var fler barn på väg men, under större delen av hösten har vi haft ett fortsatt tapp på barn. I vår prognos fanns också en förväntan om ett ekonomisk verksamhetsstöd för våra barn i behov av särskilt stöd, som inte in inföll. Vi har i dag många barn som vi bedömer ha behov av stöd som vi inte har något ekonomiskt stöd för. Vi har de flesta av dessa stöd bemannade med ordinarie pedagoger från enheten. Pedagoger som arbetat länge i enheten och förskolans värld med höga löner. Vikarietillsättning sker i samråd med enhetens administratör, för att samordna personalresurser på hela enheten och minska onödiga kostnader. Vi har på nytt haft ett ökat antal korttids sjuka som kostat enheten. Förskolorna använder sig av våra egna vikarier så långt det är möjligt, istället för att ta vikarier via förmedling, men vi har haft ett behov av att bemanna även längre vikariat med vikarier från bemanningsföretag vilket i vissa fall bidragit till ökade kostnader. Vi ser kontinuerligt över våra rutiner kring beställningar av material odyl.

Så mycket som möjligt anpassar vi den ordinarie bemanningen utifrån barnantal. vi flyttar pedagoger inom enheten för att på bästa sätt anpassa bemanning utifrån antal barn. I bland kan de saknas 5-7 barn på en förskola men fördelat på 4-5 avdelningar vilket gör det svårt att ta minska antalet pedagoger i den verksamheten.

Vi hade en förväntan att kunna starta upp höstterminerna med fulla barngrupper, så blev inte fallet. däremot har beläggningen i princip blivit full i december. dock fortsätter barn att röra på sig vilket ena dagen kan innebära full förskola för att nästa ha två uppsagda platser. Vi kan se att det är ett mönster som upprepar sig de senaste åren. Det har varit svårt att förutse hur barngruppernas beläggning ska påverkats och hur de har påverkats av pandemin.

Detta behöver vi ta med oss till 2023 års budgetläggning.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2021	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Sjukfrånvaro						Tas fram av nämnd/s tyrelse	VB 2022
  Sjukfrånvaro dag 1-14						Tas fram av nämnd/s tyrelse	VB 2022

Nämndmål: Stadsdelsnämnden är en attraktiv arbetsgivare med god arbetsmiljö

Beskrivning

Stadsdelsnämnden kommer utifrån arbetsgivarperspektivet fortsatt ha fokus inom tre områden; arbetsmiljö, kompetensförsörjning samt chefsuppdrag och ledarskap. I den relativt nya stadsdelsnämnden är det viktigt att fortsätta skapa en gemensam grund och stärka cheferna i de kunskaper och processer som säkerställer ett gemensamt förhållningssätt i arbetsgivarfrågor och på så sätt stärka arbetsgivarvarumärket både internt och externt.

Arbetsmiljö

Arbete inom arbetsmiljöområdet är fortsatt ett prioriterat område för att medarbetare och chefer ska ha en god arbetssituation och trivas i arbetet. Ett tillgängligt ledarskap är här viktigt för att kunna skapa och säkerställa en god arbetsmiljö. Det är även viktigt att säkerställa att arbetsmiljön är fri från kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier, diskriminering och repressalier. Chefer ska ha god kunskap om ovanstående och förvaltningen fortsätter att regelbundet genomföra utbildning inom områdena. Utbildningar för chefer och skyddsombud inom grundläggande systematiskt arbetsmiljöarbete planeras också fortsätta under kommande år. Att arbeta förebyggande för att sänka sjukfrånvaron är fortsatt prioriterat. Stadens rehabiliteringsprocess tydliggör hur arbetet ska ske vid såväl kort- som långtidsfrånvaro och det är av största vikt att denna process följs.

Friskvård och att ha ett främjande och förebyggande hälsoperspektiv är en viktig del inom arbetsmiljöarbetet för att skapa förutsättningar för medarbetare att må bra. Alla medarbetare på förvaltningen erbjuds en timme friskvård per vecka när arbetet och verksamheten så tillåter. Medarbetare med lägre sysselsättningsgrad än heltid erbjuds friskvårdstid i proportion till sysselsättningsgrad. Alla medarbetare kan som anställda inom Stockholms stad, köpa årskort på stadens sim- och idrottshallar till ett subventionerat pris. Medarbetare kan även välja att få annan godkänd friskvårdsaktivitet subventionerad till ett belopp som fastställs av

förvaltningens årsvis, för närvarande 1 200 kronor per år.

Kompetensförsörjning

Chefer ska ha en god kunskap inom stadens kompetensförsörjningsprocess för att långsiktigt ha en plan för att utveckla, behålla samt rekrytera verksamhetskritisk kompetens. För att stärka försörjningen av chefer och nyckelkompetenser är det även viktigt med en strategisk successionsplanering inom respektive verksamhetsområde. Vid rekryteringar är det viktigt att säkerställa att den enskildes kompetens blir avgörande och att ingen diskriminering sker. Vid chefsrekrytering är det även viktigt att de fem kompetenserna i stadens chefsprofil är vägledande i rekryteringen och urvalet. Stadsdelsnämnden fortsätter därför att stärka chefer i kunskap om stadens kompetensbaserade rekryteringsprocess.

Medarbetare med ofrivillig deltid som anmäler önskemål om högre sysselsättningsgrad ska erbjudas det när möjlighet uppstår. Arbetet med att öka kunskapen om projektet ”heltidsresan” och en god bemanningsplanering fortsätter under kommande år där det nya schema- och bemanningssystemet Medvind även har startat inom flera verksamheter.

Chefsuppdrag och ledarskap

Chefsuppdraget kräver ett tydligt och utvecklingsinriktat ledarskap där en helhetssyn kopplat till mål och resultat kan förmedlas till medarbetarna. Ledarskapet ska vara präglad av tillgänglighet, kommunikation, tillit och mod. Chefer ska stötts och stärkas i detta för att på bästa sätt kunna leda sin verksamhet och hantera förändringar och komplexa situationer.

Stadens nya chefsprofil grundar sig i det transformerande ledarskapet, eller Full Range leadership-modellen, en modell som länge dominerat forskningen. Chefsprofilen består av fem kompetenser och utgör en plattform för stadens syn på chefers ledarskap. Chefsprofilen är vägledande i arbetet med aktiviteter inom ledarutveckling som stadsdelsnämnden arbetar med under 2022.

Chefer som i den nya stadsdelsnämnden är nya i sin chefsroll, genomgår chefsintroduktion för att få en god grund till vad som förväntas i uppdraget kopplat till personalansvar och att vara arbetsgivarföreträdare. Stadsdelsnämnden kommer även kommande år att ta fram en s.k. chefsutvecklingstrappa med olika nivåer av utbildningsblock kopplat till grundnivå respektive fortsättningsnivå. Utvecklingsinsatser för chefer kan även ske genom dels genom stadens chefsutvecklingsprogram och dels andra stadsövergripande upphandlade insatser.

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden har en god systematik inom arbetsmiljöarbetet.

Planering av kompetensförsörjning sker utifrån verksamhetens uppdrag och mål.

Nya medarbetare och chefer får en god introduktion i uppdraget

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska implementera arbetet med förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare i det ordinarie arbetsmiljöarbetet.	2022-01-01	2022-12-31	

Enhetsmål: Enheten är en god arbetsgivare med en god arbetsmiljö

◆ Uppfylls delvis

Förväntat resultat

- En god systematik inom arbetsmiljöarbetet som är känt hos medarbetarna.
- Medarbetarna har goda förutsättningar att fokusera på kärnuppdraget
- Alla medarbetare förhåller sig på ett professionellt sätt till alla i organisationen och bidrar till ett gott samarbete.

Analys

Vi har under snart tre år haft en avsaknad av en tredjedel av ledningsgruppen, vilket påverkat vårt utvecklingsarbete mycket stort. Vi har brottas med på vilket sätt vi haft möjlighet att bedriva ett tillgängligt ledarskap för att kunna skapa och säkerställa en god systematik i arbetsmiljöarbetet, fokus på uppdraget samt ett gott samarbete på våra förskolor. I allt det vi planerar försöker vi tänka kring hur kan vi skapa de bästa förutsättningarna för våra medarbetare att genomföra sitt uppdrag och möjlighet att fokusera på kärnuppdraget. Schemaläggning, tider för nätverk, reflektion, utvecklingstid, utvecklingsgrupper, dag och veckostruktur samt arbete i barngrupperna med projekt är delar av verksamheten som behöver fortsätta att tydliggöras och anpassas på bästa sätt för att bidra till det systematiska kvalitetsarbetets utveckling och en god arbetsmiljö. Vi behöver fortsätta att ha ett fysiskt närvarande ledarskap ett tag till för att ha möjlighet att fånga upp och agera för att säkerställa ett professionellt förhållningssätt och bland annat motverka informella beslut.

Nämndmål: Stadsdelsnämndens verksamheter arbetar kostnadseffektivt med fokus på resultat för invånarna

Beskrivning

En tydlig ekonomistyrning ska leda till att tilldelade resurser används effektivt med fokus på kärnverksamheterna. Stadsdelsnämnden ska verka för att energiförbrukningen inom nämndens verksamheter minskar. Samutnyttjande av lokaler ska eftersträvas och lokalanvändandet ska kartläggas. Verksamheterna har ett gott stöd från stödverksamheterna.

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens verksamheter använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.

Stadsdelsnämnden har tillgång till lokaler som motsvarar det faktiska behovet och energiförbrukningen i dessa minskar.

Nämndens lokaler är tillgängliga och välplanerade.

Nämndmål: Stadsdelsnämndens verksamheter är innovativa och tillvaratar digitaliseringens möjligheter

Beskrivning

Nämndens arbete med att utveckla innovation och digitalisering kommer att intensifieras. Bland annat kommer en innovationsansvarig att utses för att driva frågorna. Stödet till verksamheterna i innovation och digitalisering ska öka och innovationer och idéer kring digitalisering ska uppmuntras. Nämnden kommer att arbeta aktivt för att bygga digital kompetens i stadens verksamheter. Detta inkluderar beställarfunktion av digitala tjänster och produkter.

Stadsdelsnämnden ska bidra till att utveckla stadens arbete med säkerhetsskydd och informationssäkerhet. Nämnden har en utsedd informationssäkerhetssamordnare och ett lokalt dataskyddsombud. Medarbetarna på förvaltningen ska ha kunskap om informationssäkerhet och vad det innebär för deras verksamhet. Under 2022 kommer förvaltningen att utse informationssäkerhets- och dataskyddsambassadörer. De kommer representera sina verksamheter och deltar i arbetet med att kartlägga övergripande system, program, processer och arbetssätt. Stadsdelsnämnden behöver öka andelen medarbetare som tar del av stadens digitala utbildningar inom informationssäkerhetsskydd och dataskydd under 2022.

Avdelningen för förskola

Förskoleavdelningen har formulerat ett antal pedagogiska ställningstaganden kopplat till digitalisering som ska utgöra stöd för undervisning samt förtydliga förskolans digitaliseringsuppdrag, både för medarbetare och för vårdnadshavare. Implementeringen av den lokala digitaliseringsstrategin och ställningstaganden för digitala verktyg i undervisningen fortsätter under 2022, parallellt med utvecklingen av arbetssätt för det systematiska kvalitetsarbetet i Skolplattformen. Satsningar på digitala verktyg både för barn och pedagoger fortsätter parallellt med kompetensutveckling kring användning av digitala verktyg i undervisningen.

Avdelningen för social omsorg

Avdelningen uppmärksammar och möjliggör ett modigt ledarskap och engagerade medarbetare som bidrar till fortsatt innovation och utvecklingsarbete. Arbetet med att socialtjänsten ska bli mer effektiv och utveckla användandet av digitalisering och e-tjänster fortsätter. Den digitala utvecklingen fortgår även internt med fortsatta digitala möten och användandet av olika verktyg för att öka interaktionen vid dessa. En kartläggning av den digitala kunskapen görs inom grupp- och servicebostäderna samt bland deltagare inom de socialpsykiatriska verksamheterna för att stärka den digitala delaktigheten. Avdelningen utvecklar och stärker arbetet med digitalisering för deltagare i dagliga verksamheter och personer med daglig assistans med syftet att öka graden av delaktighet och motverka isolering i pandemins spår. Ett projekt för utveckling av kring digitalt (SMART) föräldrastöd pågår.

Avdelningen för äldreomsorg

Utvecklingen inom äldreomsorgen med digitaliseringslösningar för ökad trygghet, integritet och självständighet kan också innebära att resurserna kan användas på ett effektivare sätt och riktas till äldre med störst behov. Ett projekt med en digital samordnare kommer att genomföras under 2022 för att stötta medarbetare och chefer inom äldreomsorgen i användandet av olika tekniska lösningar. Införandet av smarta lås inom hemtjänsten påbörjas i början av 2022, arbetet med att erbjuda digitala inköp fortgår samt att förvaltningen inväntar direktiv gällande införandet av digitala natttillsyner.

Avdelningen för samhällsplanering och intern service
Avdelningen ska planera för det långsiktiga digitaliseringsarbetet på förvaltningen och strukturera upp detta. Vidare ska en IT-samarbetsyta lanseras och även ett bokningssystem för el-cyklar. Det kommer också att tas fram en struktur för ett digitaliseringsnätverk där alla verksamheter ska involveras.

Förväntat resultat

Innovationer och digitala arbetssätt leder till effektivitet och ökad kvalitet i verksamheterna. Verksamheterna är innovativa och använder digitala lösningar och annan välfärdsteknik. Verksamheterna har hög kvalitet och det finns en jämlik tillgång till gott stöd och service. Andelen medarbetare som tagit del av stadens digitala utbildningar inom informationssäkerhetsskydd och dataskydd har ökat.

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Investeringar

Medel för lokaländamål

Övrigt

Systematiskt kvalitetsarbete

Övrigt